17.3.2021

Resurssipoliittinen osasto/Jaakkola

Puolustusvaliokunnalle

Puolustusvoimien raskaiden kuorma-autojen hankinnat

Taustaa

Puolustusvoimien raskaat kuorma-autot on vuodesta 2017 lukien hankittu Hansel Oy:n (jäljempänä Hansel) Raskaat ajoneuvot- puitejärjestelyn kautta. Nykyinen puitejärjestely, joka päättyy 30.4.2021, on kilpailutettu Hanselin toimesta. Hanselin tarjouspyynnössä otettiin huomioon puolustusvoimien ajoneuvotarpeet. Siinä määriteltiin vertailuhinnoiteltavat, varustellut raskaat 8x4, 6x4, 8x8, 6x6 ja 4x4 kuorma-autot. Malleista 6x6 ja 4x4 olivat kiinteällä lavalla ja muut koukkuvaihtokorilaitteella varustettuja. Lisäksi toimittajia pyydettiin tarjoamaan huoltosopimushinta €/km tiettyyn vuotuiseen ajomäärään perustuen. Tarjouskilpailun jälkeen Hansel valitsi kolme puitesopimustoimittajaa; Scania Suomi Oy (Scania), Veho Oy Ab (Mercedes) ja K-Auto Oy (VV-Auto Oy tarjousta jätettäessä, MAN).

Puolustusvoimat on kilpailuttanut ennen varsinaisen tilauksen tekemistä Hanselin solmimien puitejärjestelyjen toimittajat keskenään (nk. minikilpailutus). Nykyisen puitejärjestelyn alla puolustusvoimat on hankkinut vuosien 2017-2020 aikana yhteensä n. 200 ajoneuvoa. Lisäksi käytettyjä kuorma-autoja on hankittu Ison-Britannian ja Belgian puolustusvoimilta valtioiden välisin järjestelyin.

Uusi puitejärjestely Raskaat ajoneuvot 2021-2023 (sisältäen kahden vuoden option 30.4.2025 saakka) on Hanselissa valmistelussa ja puolustusvoimat on liittynyt siihen. Uusi puitejärjestely kattaisi vastaavat kuorma-automallit mitä nykyinen. Nykyisestä puitejärjestelystä poiketen nyt valmistelussa olevassa kilpailutuksessa ei vaadita tarjoajilta huoltosopimushintaa, vaatimuksena kuitenkin olisi koko maan kattava huoltoverkosto. Puitejärjestelyn toimittajat tiedetään, kun Hansel on kilpailuttanut järjestelyn ja tehnyt sitä koskevan hankintapäätöksen.

Ennen vuotta 2017 raskaat kuorma-autot hankittiin puolustusvoimien omina kilpailutuksina.

Hankintalainsäädäntö

Hankintalainsäädäntö määrittää kilpailuttamista koskevat säännöt valtion hankinnoille. Puolustusvoimien hankintoihin sovelletaan, hankinnan kohteesta riippuen, joko lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) tai julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia (1531/2011). Molemmat edellä mainituista laeista säätävät hankintojen kilpailuttamismenettelyistä sekä toimintavelvoitteista, joita julkisten viranomaisten ja muiden näiden lakien soveltamisalaan kuuluvien hankintayksiköiden on noudatettava hankinnoissaan. Näiden toimintavelvoitteiden taustalla ovat Euroopan unionin perustamissopimuksen mukaiset syrjimättömyyden, yhdenvertaisuuden avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteet.

Molemmissa laeissa pääsääntönä on hankintojen kilpailuttaminen. Suorahankinta on poikkeus tästä pääsäännöstä. Suorahankinnan perusteet on laeissa lueteltu tyhjentävästi ja niitä tulee vakiintuneen laintulkinnan mukaisesti tulkita suppeasti.

Julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettu laki mahdollistaa lisäksi hankinnan toteuttamisen ilman julkista ilmoittamista ns. kansallisin menettelyin, jos hankinta täyttää Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 346 artiklan 1 kohdan b alakohdassa asetetut edellytykset. Em. koh-

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

dan mukaan tätä poikkeusta kuitenkin voidaan käyttää ainoastaan silloin, kun Suomen valtion keskeisiä turvallisuusetuja ei voida turvata kilpailuttamisen yhteydessä. Kyseessä oleva kuorma-autojen hankinta ei ole sellainen, että siihen voitaisiin perustellusti katsoa liittyvän Suomen valtion keskeisten etujen turvaamistarvetta.

Puitejärjestelyn alla puolustusvoimille hankittavat raskaat kuorma-autot ovat siviiliajoneuvoja, jotka soveltuvat huollon perustehtäviin, lähinnä kuljettamaan kontteja hyödyntäen olemassa olevaa tieverkkoa. Tästä johtuen niiden hankinnassa on sovellettava lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

Julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia (1531/2011) sovelletaan mm. puolustustarvikkeiden ja niiden osien tai osakokonaisuuksien hankintaan. Em. lain mukaisesti puolustustarvikkeella tarkoitetaan tavaraa, joka on erityisesti suunniteltu tai sovitettu sotilaallisiin tarkoitukseen ja tarkoitettu käytettäväksi aseena, ammuksena tai puolustustarvikkeena. Jotta kyseessä olevat raskaat kuorma-autot voitaisiin katsoa puolustustarvikkeiksi, tulisi niiden olla käyttötarkoituksensa sekä rakenteensa, että ominaisuuksiensa puolesta olla sotilaalliseen käyttöön tarkoitettuja. Tällöin kuorma-autojen tulisi erota rakenteeltaan ja ominaisuuksiltaan olennaisesti markkinoilla olevista siviilisovelluksista. Ajoneuvojen maalaaminen puolustusvoimien väreihin sen enempää kuin niihin tehtävät muut vähäiset muutokset, kuten hinaus- ja vetopisteet, pyörien vaihtaminen tai erikoisvalojen lisääminen ei tee niistä julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) tarkoittamia puolustustarvikkeita.

Sotilaallinen huoltovarmuus

Kansallisen huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että Suomessa säilyy kyky puolustusajoneuvoalan kehittämiseen, tuotantoon ja korjauksiin. Normaaliaikana puolustusvoimat ei kykene eikä ole tarkoituksenmukaistakaan hankkia kaikkia puolustustarvikkeiksi katsottavia ajoneuvoja täysimääräisenä.

Sotilaallisen huoltovarmuuden näkökulmasta siviilikuorma-autojen osalta ei kuitenkaan ole keskeistä niiden kotimainen valmistuskyky vaan olemassa olevan – ja erityisesti kriisiaikana siviiliajoneuvokannasta otettujen ajoneuvojen – huoltoverkosto.

Puitejärjestely

Hansel hankintakanavana raskaiden kuorma-autojen osalta on ollut puolustusvoimia hyödyttävä ratkaisu. Puolustusvoimat on mm. osallistunut Hanselin käymiin varsinaista kilpailutusta edeltäviin teknisiin vuoropuheluihin toimittajakandidaattien kanssa. Tämä on mahdollistanut puolustusvoimien tarpeiden huomioimisen osana puitejärjestelyä.

Puitejärjestelyillä, jossa kootaan yhteen valtion – ja tulevaisuudessa myös kuntasektorin – eri toimijoiden tarpeet tuo volyymietuja. Puitejärjestelyn alaiset minikilpailutukset puolestaan nopeuttavat hankinta- ja toimitusprosessia sekä mahdollistavat sen, että merkkikirjo ei kasva liiaksi. Viimeksi mainitun johdosta varusmiesten koulutus muodostuu helpommaksi.

Hanselin puitejärjestelyn käyttö on linjassa valtion hankintastrategian (2009) kanssa. Hankintastrategian mukaan yksi valtion hankintatoimen kehittämisen lähtökohdista ja periaatteista on: ”Hankintojen toteuttamisessa tulee ensisijaisesti hyödyntää yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n kilpailuttamia puitejärjestelyjä ja muita keskitettyjä toimintamalleja valtionhallinnon merkittävän ostovolyymin hyödyntämiseksi sekä laadultaan ja hinnoiltaan parhaan mahdollisen sopimuksen aikaansaamiseksi.”

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi